

Sygn. akt XVII Ka 253/17

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w XVII Wydziale Karnym - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Justyna Andrzejczak

Protokolant: st. prot. sąd. Agnieszka Słuja-Goronska

przy udziale prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań-Nowe Miasto Anny Sobieralskiej

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2017 roku

sprawy S. K.

oskarżonego o czyny z art. 56§2kks i inne

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 10 listopada 2016 roku sygn. akt IIIK 166/16

1. uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 439§1pkt 9 kpk umarza postępowanie przeciwko S. K.,

2. kosztami postępowania w obu instancjach obciąża Skarb Państwa.

Justyna Andrzejczak

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2016 roku w sprawie III K 166/16 Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu uznał oskarżonego S. K. za winnego przestępstw skarbowych z art. 56 § 2 k.k.s. i art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. oraz z art. 56 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. (k. 1994 – 1997).

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł obrońca oskarżonego (k. 2023 – 2032).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja oskarżonego okazała się konieczna, albowiem pozwoliła Sądowi Okręgowemu na kontrolę zaskarżonego wyroku także w świetle bezwzględnych przyczyn odwoławczych wskazanych w przepisach w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k. Kontrola taka ujawniła w niniejszej sprawie istnienie takiej przesłanki, która wyrażona została w przepisie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. co spowodowało uchylenie przedmiotowego wyroku i umorzenie postępowania w sprawie, o czym szerzej poniżej.

Na początku wskazać należy, że zgodnie z przepisem art. 439 § 1 k.p.k. niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia Sąd odwoławczy uchyła zaskarżone orzeczenie

w przypadku stwierdzenia jednego z wymienionych w tym przepisie rażących uchybień. Nakaz wynikający z przepisu art. 439 § 1 k.p.k. konstituuje obowiązek Sądu odwoławczego wyjścia poza granice zaskarżenia, w ramach których co do zasady, sąd ten orzeka (art. 433 § 3 k.p.k.), oraz wyjścia poza granice podniesionych zarzutów, również w odniesieniu do zarzutów sformułowanych we wniesionym na niekorzyść oskarżonego środka odwoławczym oskarżyciela publicznego lub pełnomocnika, mimo iż granicami tych zarzutów sąd odwoławczy jest związany (art. 434 § 1 k.p.k.).

W niniejszej sprawie Sąd I instancji wydał wyrok skazujący oskarżonego za popełnienie przestępstw skarbowych z art. 56 § 2 k.k.s. i art. 76 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. oraz z art. 56 § 2 k.k.s. i art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s., które to orzeczenie zaskarżone zostało przez obrońcę oskarżonego na jego korzyść, dlatego też Sąd odwoławczy, dostrzegając dotknięcie zaskarżonego wyroku uchybieniem wskazanym w przepisie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k., nie był związany ograniczeniem zawartym w przepisie art. 439 § 2 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem uchylenie orzeczenia jedynie z powodów określonych m.in. w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Tymczasem kasatoryjny wyrok wydany w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy, w którym jednocześnie umorzono postępowanie w sprawie przeciwko oskarżonemu – jest orzeczeniem wydanym na korzyść oskarżonego.

Przypomnieć należy, iż zgodnie z przepisem art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. podstawą do uchylenia orzeczenia jest stwierdzenie, że zachodzi jedna z okoliczności wyłączających postępowanie, określonych w art. 17 § 1 pkt 5, 6 i 8 – 11 k.p.k. Natomiast zgodnie z przepisem art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy brak jest skargi uprawnionego oskarżyciela.

Przechodząc do meritum zaistniałego w niniejszej sprawie uchybienia wskazać trzeba, że na skutek nowelizacji przepisów Kodeksu karnego skarbowego z dniem 1 lipca 2015 roku (ustawa z dnia 27 września 2013 roku – Dz.U. z 2013 roku, poz. 1247), akt oskarżenia kończący śledztwo wnosi do Sądu prokurator. Ponadto uprawnienie takie wynika dla prokuratora z przepisu art. 155 § 1 k.k.s., także w przypadku dochodzeń objętych jego nadzorem.

W świetle przepisów art. 155 § 1, 2 i 4 k.k.s. stwierdzić należy, że finansowy organ postępowania przygotowawczego uprawniony jest do wniesienia aktu oskarżenia w sprawach o przestępstwa skarbowe wyłącznie wówczas, gdy prowadzone było dochodzenie, które nie zostały objęte nadzorem prokuratora. W sprawach natomiast, w których finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził śledztwo oraz w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której prowadził on dochodzenie objęte nadzorem prokuratora, akt oskarżenia zawsze wnosi do sądu prokurator. W takim przypadku, finansowy organ postępowania przygotowawczego w ciągu 14 dni od zakończenia dochodzenia lub śledztwa wprawdzie sporządza akt oskarżenia, ale winien przesłać go z aktami prokuratorowi, który następnie wnosi go do sądu. Wobec tych uwag należy podkreślić, że w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadzi dochodzenie objęte nadzorem prokuratora „uprawnionym oskarżycielem” z art. 14 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. jest jedynie prokurator, do którego wyłącznych kompetencji ustawa wprost zastrzega zatwierdzenie i wniesienie w takiej sprawie aktu oskarżenia do sądu (art. 153 § 2 k.k.s.).

Postępowanie przygotowawcze poprzedzające wniesienie aktu oskarżenia w niniejszej sprawie prowadzone było przeciwko S. K. bezsprzecznie w formie dochodzenia (wszczętego w dniu 23 lipca 2013 roku – k. 1079). Przepis art. 151c § 2 k.k.s. nie określa w sposób wyczerpujący sytuacji, w których prokurator sprawuje nadzór nad dochodzeniem w sprawie o przestępstwo skarbowe. W orzecznictwie trafnie bowiem wskazuje się, że również przedłużenie przez właściwego prokuratora, na podstawie art. 153 § 1 zd. 3 k.k.s. na okres powyżej 6 miesięcy, dochodzenia w sprawie o przestępstwo skarbowe, prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego i nadzorowanego przez organ nadrzędny nad tym organem, również oznacza objęcie przez prokuratora nadzorem tego dochodzenia. Stanowisko takie zostało wyrażone w szczególności w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 roku, sygn. akt I KZP 13/15 (OSNKW 2016/3/17; por. także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 listopada 2013 roku, II AKz 717/13, KZS 2014/2/122). Sąd Okręgowy w niniejszym składzie w pełni podziela argumenty przedstawione w uzasadnieniu powyższej uchwały. Czynność przedłużania organom finansowym przez właściwego prokuratora czasu trwania dochodzenia na podstawie art. 153 § 1 zd. 3 k.k.s. nie stanowi wyłącznie

czynności technicznej, czy też wypadkowej. W takim przypadku prokurator zobowiązany jest bowiem do zbadania przed podjęciem decyzji w przedmiocie przedłużenia trwania dochodzenia, dotychczasowego jego przebiegu i efektów oraz rozważenia, czy istnieje wymagany przez ustawę szczególnie uzasadniony wypadek nakazujący takie przedłużenie, a przy jego braku - odmówić organowi finansowemu przedłużenia tego dochodzenia. W rezultacie prokurator musi zapoznać się z całokształtem dokonanych dotąd czynności dochodzeniowych oraz ich rezultatami. Omawiana czynność prokuratora ma tym samym charakter czynności nadzorczej i w swej istocie przesądza o dalszym bycie postępowania przygotowawczego. Jak zasadnie zaś wskazano w uzasadnieniu powołanej uchwały, jakkolwiek czynność nadzorcza nie może być podejmowana poza samym nadzorem, lecz musi mieć miejsce w jego ramach i albo jest przedsięwzięta w toku podjętego już wcześniej nadzoru, albo to ona nadzór ów rozpoczyna. Konsekwencją regulacji zawartej w art. 153 § 1 zd. 3 k.k.s. jest to, iż – podobnie jak ma to miejsce na gruncie powszechnej procedury karnej – prokurator przedłużając dochodzenie prowadzone przez inne podmioty (a więc podejmując czynność nadzorczą) obejmuje dochodzenie przez tę decyzję swoim nadzorem. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały, decyzja ta od momentu jej wydania umożliwia zatem i obliguje prokuratora do realizowania swych uprawnień wynikających z art. 298 § 1 k.p.k. i art. 326 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. Nadzór ten, mający swą podstawę w art. 153 § 1 zd. 3 k.k.s., jest zatem nadzorem z mocy samego prawa. Sąd Najwyższy zasadnie również podkreślił, że przedłużenie przez prokuratora czasu trwania dochodzenia, jako powodujące, że jest ono kontynuowane pod jego nadzorem oznacza również, że obecnie – stosownie do art. 155 § 1-3 k.k.s. – to do prokuratora, a nie do organu finansowego prowadzącego postępowanie przygotowawcze, należy również wnoszenie aktu oskarżenia, jak i jego surogatów wskazanych w tych przepisach.

W odniesieniu do powyższych wywodów wskazać należy, że lektura akt niniejszej sprawy dowodzi tego, że prokurator objął dochodzenie prowadzone przeciwko S. K. swoim nadzorem w rozumieniu przepisu art. 153 § 1 zd. 3 k.k.s. – wydając m.in. w dniach 9 stycznia 2015 roku oraz 9 grudnia 2015 roku postanowienia o przedłużeniu postępowania (k. 1199, 1298).

Skoro więc zgodnie z powołaną uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 roku prokuratorskie przedłużenie dochodzenia oznacza objęcie go nadzorem, to akt oskarżenia w sprawie toczącej się podobnie jak niniejsza w formie dochodzenia – ma prawo obecnie, tj. po nowelizacji przepisu art. 155 § 1 k.k.s. z dnia 1 lipca 2015 roku, wnieść jedynie prokurator. To z kolei prowadzi do jednoznacznego wniosku, że inspektor kontroli skarbowej z Urzędu Kontroli Skarbowej w P., który jako finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził dochodzenie przeciwko S. K. i w dniu 15 lutego 2016 roku sformułował oraz podpisał ponowny akt oskarżenia skierowany do Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu (k. 1306 – 1309), który został następnie wniesiony w dniu 25 lutego 2016 roku (k. 1316) – nie był w niniejszej sprawie organem uprawnionym do złożenia przeciwko S. K. aktu oskarżenia i w rezultacie nie może być traktowany jako „uprawniony oskarżyciel” w rozumieniu art. 14 § 1 k.p.k. oraz art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. Wyraźnie podkreślić bowiem należy, że w związku z nowelizacją przepisu art. 155 § 1 k.k.s., która weszła w życie od dnia 1 lipca 2015 roku (ustawa z dnia 27 września 2013 roku – Dz.U. z 2013 roku, poz. 1247) w sprawie o przestępstwo skarbowe, w której finansowy organ postępowania przygotowawczego prowadził dochodzenie objęte nadzorem prokuratora „uprawnionym oskarżycielem” z art. 14 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. jest jedynie prokurator, do którego wyłącznych kompetencji ustawa wprost zastrzega zatwierdzenie i wniesienie w takiej sprawie aktu oskarżenia do sądu (art. 153 § 2 k.k.s.).

Z tych względów Sąd Okręgowy przeprowadzając kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia z urzędu i uwzględniając zaistniałą w niniejszej sprawie bezwzględną przesłankę odwoławczą z przepisu art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. uchylił zaskarżone orzeczenie i umorzył postępowanie w sprawie.

Sąd Okręgowy w tym miejscu wskazuje, że w myśl dyrektyw zawartych w przepisie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. ograniczył rozpoznanie apelacji do uchybienia podlegającego w niniejszej sprawie uwzględnieniu z urzędu (art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.), które było wystarczające do wydania orzeczenia i uchylenia zaskarżonego wyroku oraz umorzeniu postępowania w sprawie. Rozpoznanie zarzutów podniesionych w apelacji obrońcy oskarżonego było w tym stanie rzeczy bezprzedmiotowe.

Podsumowując powtórzyć należy, że skarga uprawnionego oskarżyciela jest niezbędna do prowadzenia postępowania w sprawie (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.), zatem rozpoznanie sprawy mimo jej braku naruszało określone gwarancje procesowe oskarżonego i wymagało uchylecia orzeczenia obciążonego taką wadą z powodu bezwzględnej przesłanki odwoławczej z przepisu art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., bez potrzeby badania wpływu tej wady na treść zaskarżonego orzeczenia. Z tego względu Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. umorzył postępowanie w sprawie.

Zważywszy na treść wyroku na podstawie przepisów art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 634 k.p.k. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k. Sąd odwoławczy kosztami procesu za obie instancje obciążył Skarb Państwa.

Justyna Andrzejczak